

खेड तालुका शिक्षण प्रसारक मंडळाचे
हु तात्मा राजगुरु महाविद्यालय
इतिहास विभाग

प्रथम वर्ष कला सामान्यस्तर (१११७१ /१२१७१) वार्षिक नियोजन
२०२३ -२०२४

प्रारंभिक भारत : प्रागैतिहासिक काळ ते मौर्यकाळ / प्रारंभिक भारत : उत्तर-मौर्यकाळ ते राष्ट्रकुट काळ

कालावधी / महिना	प्रस्तावित घटक	आवश्यक तासिका
सत्र पहिले (प्रारंभिक भारत : प्रागैतिहासिक काळ ते मौर्यकाळ)		
जुलै २०२३	घटक १ : प्रारंभिक भारत : साधने आणि प्रागैतिहासिक काळ अ) प्रारंभिक इतिहासाचे महत्त्व ब) इतिहासाची साधने - पुरातत्वीय (भौतिक अवशेष), आलेख (शिलालेख, गुफालेख इ.), नाणकशास्त्र (नाणी), वाङ्मयीन साधने, परकीय प्रवासवर्णने क) पुरापाषण युग, मध्यपाषण युग, नवाश्म युग आणि ताम्रपाषण युगीन संस्कृती : संक्षिप्त आढावा	१२
ऑगस्ट २०२३	घटक २ : हडप्पा संस्कृती अ) भौगोलिक विस्तार, नगररचना, व्यापार आणि धार्मिक रीतीरिवाज ब) कला, हस्तकला आणि तांत्रिक ज्ञान : मृदभांड, मुद्रा, मणी, प्रतिमा, मातीच्या शोभेच्या मूर्ती, धातुकाम, लिपी आणि न्हास	१२
सप्टेंबर २०२३	घटक ३ : वैदिक संस्कृती, धार्मिक विद्रोह : जैन आणि बौद्ध धर्म अ) वैदिक, उत्तर वैदिक काळातील संस्कृती : मूळ स्थान, जमातींची राज्यव्यवस्था, सामाजिक विभागणी, धार्मिक विधी आणि तत्त्वज्ञान ब) जैन आणि बौद्ध धर्म : उदयाची करणे, शिकवण, योगदान आणि महत्त्व	१२
ऑक्टोबर २०२३	घटक ४ : महाजनपदांचा उदय आणि मौर्यकाळ अ) महाजनपदे, मगध साम्राज्याचा उदय आणि विकास ब) मौर्यकाळ : चंद्रगुप्त मौर्य, सम्राट अशोक आणि त्याचे धम्मविषयक धोरण क) मौर्यांचे प्रशासन, अर्थव्यवस्था, न्हास आणि महत्त्व	१२
नोव्हेंबर २०२३	परीक्षा	
सत्र दुसरे (प्रारंभिक भारत : उत्तर-मौर्यकाळ ते राष्ट्रकुट काळ)		
डिसेंबर २०२३	घटक १ : मध्य आशियाशी संबंध आणि शुंग-सातवाहन काळ अ) भारतीय ग्रीक, शक, पार्थियन, कुशाण : अर्थव्यवस्था, समाज धर्म आणि संस्कृती ब) शुंग-सातवाहन काळ : राजकीय व्यवस्था आणि प्रशासन, समाज, अर्थव्यवस्था, संस्कृती	१२
जानेवारी २०२४	घटक २ : दक्षिण भारताचा प्रारंभिक इतिहास अ) संगम साहित्याचा कालखंड : समाज, संस्कृती आणि प्रारंभिक राजकीय व्यवस्था ब) अर्थव्यवस्था, शहरे, व्यापार आणि हस्तकला	१२
फेब्रुवारी २०२४	घटक ३ : उत्तर भारत : गुप्त साम्राज्य आणि हर्षवर्धन अ) गुप्त साम्राज्य : संक्षिप्त राजकीय इतिहास, प्रशासन, समाज, व्यापार, विज्ञान आणि तंत्रज्ञान ब) हर्षवर्धन : प्रशासन धर्म आणि शिक्षण	१२
मार्च २०२४	घटक ४ : प्रादेशिक राज्ये : संक्षिप्त इतिहास अ) चालुक्य, पल्लव, पांड्य - व्दीपकल्पीय भारतावरील प्रभुत्वाचा संघर्ष ब) राष्ट्रकुट, पाल, परमार - त्रिपक्षीय संघर्ष क) साहित्य, धर्म, कला आणि स्थापत्य	१२
एप्रिल २०२४	सराव	
मे २०२४	परीक्षा	

खेड तालुका शिक्षण प्रसारक मंडळाचे

हु तात्मा राजगुरु महाविद्यालय

इतिहास विभाग

व्दितीय वर्ष कला सामान्यस्तर (२३१७४ / २४१७४) वार्षिक नियोजन

२०२३ -२०२४

मराठ्यांचा इतिहास (१६३०-१७०७) / मराठ्यांचा इतिहास (१७०७-१८१८)

कालावधी / महिना	प्रस्तावित घटक	आवश्यक तासिका
सत्र पहिले (मराठ्यांचा इतिहास (१६३०-१७०७))		
जुलै २०२३	घटक १ : साधने आणि मराठी सत्तेचा उदय अ) साहित्यिक साधने : मराठी आणि विदेशी साधने (पोर्तुगीज, इंग्रजी, फ्रेंच) ब) मराठी सत्ता उदयाची पार्श्वभूमी क) शहाजीराजे, राजमाता जिजाबाई आणि छत्रपती शिवाजी महाराजांचे प्रारंभिक जीवन	१२
ऑगस्ट २०२३	घटक २ : स्वराज्याची स्थापना ते राज्याभिषेक, कर्नाटक मोहीम अ)आदिलशाही संबंध : जावळी आणि अफजलखान प्रकरण आणि त्याचे महत्त्व ब) मोगल संबंध : शाहिस्तेखान मोहीम, सुरत स्वारी, जयसिंग मोहीम, आग्रा भेट क) राज्याभिषेक आणि कर्नाटक मोहीम	१६
सप्टेंबर २०२३	घटक ३ : छत्रपती शिवाजी महाराजांचे प्रशासन अ) लष्करी प्रशासन ब) मुलकी प्रशासन	०८
ऑक्टोबर २०२३	घटक ४ : छत्रपती संभाजी महाराज ते मराठा स्वातंत्र्ययुद्ध अ) छत्रपती संभाजी महाराज : सत्ता प्राप्ती, मोगलांशी संघर्ष ब) छत्रपती राजाराम महाराज, महाराणी ताराबाई आणि मोगल क) संताजी घोरपडे, धनाजी जाधव आणि रामचंद्र अमात्य	१२
नोव्हेंबर २०२३	परीक्षा	
सत्र दुसरे (मराठ्यांचा इतिहास (१७०७-१८१८))		
डिसेंबर २०२३	घटक १ : मराठी सत्तेचे एकत्रीकरण आणि विस्तार अ) महाराणी ताराबाई व छत्रपती शाहू महाराज मधील संघर्ष ब) पेशव्यांचा उदय : पेशवा बाळाजी विश्वनाथ, चौथाई आणि सरदेशमुखी क) पेशवा बाजीराव पहिला : दक्षिण व उत्तर विस्तार	१२
जानेवारी २०२४	घटक २ : मराठा सत्तेचे दृढीकरण अ) पेशवा बाळाजी बाजीराव ब) पानिपतची तिसरी लढाई : कारणे व परिणामक) पानिपतवर मराठ्यांच्या पराभवाची कारणे	१२
फेब्रुवारी २०२४	घटक ३ : पानिपतनंतरचे पुनरुज्जीवन आणि न्हासअ) पेशवा माधवराव पहिला ब) बारभाई कारभार - महादजी शिंदे व नाना फडणवीस यांची भूमिका क) मराठी सत्तेचा न्हास	१२
मार्च २०२४	घटक ४ : पेशवेकालीन प्रशासन व समाज अ) मराठा राष्ट्रराज्य ब) आर्थिक स्थिती क) समाज : जातीव्यवस्था आणि स्त्रियांची स्थिती	१२
एप्रिल २०२४	सराव	
मे २०२४	परीक्षा	

खेड तालुका शिक्षण प्रसारक मंडळाचे

हु तात्मा राजगुरु महाविद्यालय

इतिहास विभाग

तृतीय वर्ष कला सामान्यस्तर (३५१७४ / ३६१७४) वार्षिक नियोजन

२०२३ -२०२४

भारतीय राष्ट्रीय आंदोलन (१८८५-१९४७) / स्वातंत्र्योत्तर भारत (१९४७-१९९१)

कालावधी / महिना	प्रस्तावित घटक	आवश्यक तासिका
सत्र पहिले (भारतीय राष्ट्रीय आंदोलन (१८८५-१९४७))		
जुलै २०२३	घटक १ : भारतीय राष्ट्रवाद उदय आणि विकास अ) भारतीय राष्ट्रवाद उदयाची कारणे ब) राष्ट्रीय सभेची (काँग्रेस) स्थापना क) मवाळवादी आणि जहालवादी ड) क्रांतिकारक	१२
ऑगस्ट २०२३	घटक २ : जन आंदोलन अ) असहकार चळवळ ब) सविनय कायदेभंग क) चले जाव चळवळ	०९
सप्टेंबर २०२३	घटक ३ : स्वातंत्र्याच्या दिशेने व फाळणी अ) द्विराष्ट्रवाद सिद्धांत : मुस्लीम लीग स्थापना आणि हिंदू महासभा, जमतवादाचा विकास. पाकिस्तानची उत्पत्ती ब) आझाद हिंद सेना क) सत्तांतर : क्रिप्स मिशन, कॅबिनेट मिशन, माऊंटबॅटन योजना, भारतीय स्वातंत्र्याचा कायदा आणि फाळणी	१२
ऑक्टोबर २०२३	घटक ४ : सबाल्टर्न चळवळ अ) शेतकरी चळवळ ब) कामगार चळवळ क) दलित चळवळ ड) महिला (स्त्री बंध मुक्ती) चळवळ इ) आदिवासी चळवळ	१२
नोव्हेंबर २०२३	१ नोव्हेंबर ते २१ नोव्हेंबर २०२३ परीक्षा	
सत्र दुसरे (स्वातंत्र्योत्तर भारत (१९४७-१९९१))		
डिसेंबर २०२३	घटक १ : स्वातंत्र्यानंतरची आव्हाने अ) फाळणीचे परिणाम ब) संस्थानांचे विलीनीकरण - काश्मीर, जुनागढ व हैद्राबाद क) पोर्तुगीज आणि फ्रेंच वसाहतींची मुक्तता - गोवा, पुडुचेरी व चंद्रनगर ड) भारतीय राज्यघटना (संविधान) - ठळक वैशिष्ट्ये इ) राज्यांची भाषिक पुनर्रचना	१३
जानेवारी २०२४	घटक २ : भारताचे परराष्ट्र धोरण अ) अलिप्ततावादी चळवळ ब) भारत - पाकिस्तान संबंध, संघर्ष आणि बांगलादेशची निर्मिती क) भारत - चीन संबंध, संघर्ष आणि पंचशील ड) भारत - श्रीलंका संबंध	१०
फेब्रुवारी २०२४	घटक ३ : भारताचे अंतर्गत धोरण अ) हिंदू कोड बिल : स्वरूप आणि परिणाम ब) आणीबाणी : पार्श्वभूमी, स्वरूप आणि परिणाम क) अंतराळ संशोधन	१०
मार्च २०२४	घटक ४ : भारताचे आर्थिक धोरण अ) मिश्र अर्थव्यवस्था आणि पंचवार्षिक योजना ब) औद्योगिक विकास क) बँकांचे राष्ट्रीयकरण - पहिले विमुद्रीकरण ड) खाजगीकरण, उदारीकरण आणि जागतिकीकरण : संक्षिप्त परिचय	१२
एप्रिल २०२४	सराव	
मे २०२४	२ मे पासून परीक्षा	